

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ**

ЯНКОВЕЦЬ Тетяна Миколаївна

УДК 658:330.341.1(043.3)

**МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Київському національному університеті технологій та дизайну Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник доктор економічних наук, професор,
Денисенко Микола Павлович,
Київський національний університет
технологій та дизайну МОНМС України,
професор кафедри економіки, обліку і аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
Єрмошенко Микола Миколайович,
ВНЗ «Національна академія управління»,
проректор з наукової роботи

кандидат економічних наук, старший науковий
співробітник,
Бойко Олена Миколаївна,
Державна установа «Інститут економіки та
прогнозування НАН України»,
провідний науковий співробітник відділу промислової
політики

Захист дисертації відбудеться «15» лютого 2012 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.102.05 Київського національного університету технологій та дизайну Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за адресою: 01011, м. Київ-11, вул. Немировича-Данченка, 2, 1 корпус, 3-й поверх, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Київського національного університету технологій та дизайну Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за адресою: 01011, м. Київ-11, вул. Немировича-Данченка, 2.

Автореферат розісланий «14» січня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. С . Бондаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Соціально-економічний розвиток України в умовах глобалізації неможливо розглядати у відриві від інноваційних процесів. Відстань між розвинутими постіндустріальними державами та тими, які не встигають економічно зростати та зміцнювати свої позиції у світовому масштабі з кожним роком збільшується. Єдино можливим для України виходом з перманентного стану регресії є реалізація задекларованої в державі інноваційної парадигми соціально-економічного зростання, що має забезпечити підвищення конкурентоспроможності національної економіки та її випереджальний розвиток. В сучасних умовах господарювання інновації стають найбільш вагомим чинником підвищення ефективності промислового виробництва. Вихідною передумовою успішного функціонування промислових підприємств є наявність та відповідний рівень інноваційного потенціалу. Його формування, ефективна реалізація та нарощування забезпечує за умов використання економічного механізму можливість входження України в європейське співтовариство.

Проблеми інноваційного розвитку економіки досліджували такі зарубіжні вчені як І. Ансофф, П. Друкер, С. Ільєнкова, Д. Кокурін, М. Кондратьєв, Р. Фатхутдінов, К. Фрімен, Й. Шумпетер, Ф. Янсен, котрі обґрунтували теоретичні засади економічного розвитку на основі інновацій. Серед вітчизняних вчених дослідженню проблем інноваційного розвитку промислових підприємств присвячені праці О. М. Алімова, В. Ф. Беседіна, О. М. Бойко, А. П. Гальчинського, В. М. Гейця, Ю. В. Гончарова, А. П. Гречан, А. В. Гриньова, І. М. Грищенко, М. П. Денисенка, М. М. Єрмошенка, В. В. Зянька, І. А. Ігнатєвої, С. М. Ілляшенка, Н. В. Краснокутської, О. В. Кухленка, О. І. Лабурцевої, Н. С. Миколайчук, А. С. Музиченка, В. М. Нижника, В. Д. Рожка, В. Я. Рубана, В. П. Семиноженка, Л. І. Федулової, Д. М. Черваньова, О. Ю. Чубукової, Н. І. Чухрай.

Не зважаючи на наявність значної кількості наукових публікацій по зазначеній тематиці, деякі теоретичні аспекти управління інноваційною діяльністю на підприємстві та розвитку його інноваційного потенціалу носять дискусійний характер і потребують поглибленого дослідження. Невирішеними залишаються проблеми розвитку інноваційного потенціалу промислового підприємства у контексті стратегічного підходу. Тому нагальним завданням сьогодення є необхідність обґрунтування конкретних процедур та інструментів для розробки механізму розвитку інноваційного потенціалу та адаптації його до умов функціонування вітчизняних промислових підприємств. Ці обставини обумовили вибір теми дисертаційної роботи, а також визначили її мету, основні завдання та методи дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація пов'язана з тематикою наукових досліджень Київського національного університету технологій та дизайну, зокрема з темами: «Фундаментальні економічні дослідження проблем активізації інвестиційно-інноваційної діяльності в економіці України» (номер державної реєстрації 0107U009123, 2007 р.) – особистий внесок автора полягає у дослідженні проблем інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості, обґрунтуванні перспектив інвестиційно-інноваційного розвитку

підприємств України, розробці теоретичних основ формування їх інноваційного потенціалу; «Фундаментальні проблеми економіки. Реструктуризація промисловості України в умовах глобалізації та шляхи активізації інноваційно-інвестиційних процесів на підприємствах» (номер державної реєстрації 0108U010260, 2009 р.) – особистий внесок автора полягає у встановленні взаємозв'язку стратегічного управління та інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості; «Фундаментальні дослідження методологічних основ розвитку постіндустріальної економіки» (номер державної реєстрації 0110U001739, 2011 р.) – особистий внесок автора полягає у дослідженні рівня інноваційного потенціалу промислових підприємств та обґрунтуванні заходів і засобів щодо його подальшого розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розроблення теоретико-методичних положень і прикладних рекомендацій щодо формування і впровадження механізму розвитку інноваційного потенціалу для досягнення стратегічних конкурентних переваг промислового підприємства.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких основних завдань:

- *дослідити* економічну сутність дефініції «інноваційний потенціал» та виділити основні його складові;
- *обґрунтувати* стратегічний підхід до розвитку інноваційного потенціалу підприємства;
- *сформувати* систему управління розвитком інноваційного потенціалу з використанням відповідного механізму;
- *дослідити* тенденції інноваційного розвитку вітчизняних підприємств легкої промисловості;
- *розкрити* методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу;
- *проаналізувати* стан інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості;
- *удосконалити* механізм розвитку інноваційного потенціалу підприємства;
- *розробити* методичні і практичні рекомендації щодо вибору інноваційних стратегій в процесі розвитку інноваційного потенціалу;
- *довести* доцільність використання механізму розвитку інноваційного потенціалу підприємства шляхом обґрунтування прогностичних значень показників досягнення стратегічних конкурентних переваг.

Об'єктом дослідження є процес розвитку інноваційного потенціалу промислового підприємства.

Предмет дослідження становлять теоретичні положення, принципи, методи та інструменти, що забезпечують формування і ефективну реалізацію механізму розвитку інноваційного потенціалу на промислових підприємствах.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на використанні основних положень системного підходу. Теоретичну і методологічну основу положень дисертаційної роботи склали загальнонаукові принципи проведення комплексних досліджень, об'єктивні економічні закони та закони суспільного розвитку, наукові праці класиків економічної теорії, сучасних вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем інноваційного розвитку.

У процесі роботи для вирішення конкретних наукових завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження процесів та явищ у їх взаємозв'язку та розвитку, а саме: діалектичний, аналізу і синтезу, індукції і дедукції, структурно-логічного та семантичного аналізу (при вивченні й узагальненні теоретико-методологічних основ розвитку інноваційного потенціалу, уточненні та впорядкуванні відповідної термінології); порівняльного аналізу (при порівнянні класичних інноваційних стратегій з виділенням переваг та недоліків їх застосування; при порівнянні методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу з виділенням переваг та недоліків); статистико-економічного аналізу, графічного (при визначенні рівня інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств легкої промисловості); системно-структурного аналізу (при виділенні факторів, що обумовлюють низький рівень інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості); факторного аналізу (при обґрунтуванні системи показників оцінки інноваційного потенціалу підприємства); опитування та методу експертних оцінок (при оцінці окремих показників інноваційного потенціалу, визначенні вагомості функціональних складових інноваційного потенціалу підприємства); експериментального, економіко-математичного моделювання та прогнозування, логічного узагальнення результатів (при апробації запропонованих у дисертації теоретичних і методичних положень).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти у сфері регулювання інноваційної діяльності промислових підприємств, статистичні дані Державного комітету статистики України, монографії, публікації вітчизняних і зарубіжних науковців, матеріали науково-практичних конференцій, періодичних видань, мережі Internet, звітність підприємств легкої промисловості, матеріали, опрацьовані автором в процесі спеціально організованих спостережень і опитувань.

Наукова новизна одержаних результатів. Основним науковим результатом проведеного дослідження є розвиток теоретико-методичних засад формування та реалізації механізму розвитку інноваційного потенціалу як засобу досягнення стратегічних конкурентних переваг промислового підприємства.

Найбільш суттєвими результатами, що визначають наукову новизну дослідження є такі:

вперше:

- сформульовано концептуальні положення розвитку інноваційного потенціалу підприємства в контексті досягнення стратегічних конкурентних переваг, які базуються на використанні цілей, завдань, стратегій та інструментарію їх реалізації, включають матриці вибору конкурентної та класичної інноваційної стратегій, що дозволяє в системі стратегічного управління приймати обґрунтовані управлінські рішення;

удосконалено:

- методичний підхід до визначення рівня сукупного інноваційного потенціалу промислових підприємств із застосуванням інтегрального показника, в якому, на відміну від існуючих, виділено складові інноваційного потенціалу: інтелектуальну, інвестиційну та виробничу, що дозволяє здійснити комплексну його оцінку;

- ієрархію стимулів та мотивів для розвитку інноваційного потенціалу підприємства з виокремленням керуючого, суб'єктного та об'єктного рівнів шляхом систематизації стимулів та мотивів з врахуванням інтересів власників, керівників та підлеглих, що сприяє підвищенню їх інноваційної активності;

- методичний підхід до визначення рівня інноваційного потенціалу підприємства з метою вибору конкурентної стратегії, що базується на визначенні інтегрального показника, в якому, на відміну від існуючих, оцінку пропонується проводити за стратегічними показниками на основі виділених функціональних складових інноваційного потенціалу;

дістали подальшого розвитку:

- класифікація інновацій на основі виокремлення додатково двох ознак (за функціональною ознакою та для стратегічного управління), яку, на відміну від існуючих, доцільно використовувати з метою підтримки стратегічних інноваційних рішень;

- модель формування і реалізації інноваційного потенціалу, що, на відміну від існуючих, крім сукупності ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності та чинників впливу (зовнішніх та внутрішніх) на можливості їх використання, включає інноваційні стратегії для створення та впровадження новацій, що дозволяє досягати стратегічних конкурентних переваг підприємства;

- SWOT-матриця, в якій, крім існуючих ситуацій переважання сильних або слабких сторін вектору «підприємство» та переважання можливостей або загроз вектору «ринок», запропоновано враховувати ситуації, які характеризуються рівноважним станом, що розширює можливості вибору інноваційних корпоративних стратегій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у доведенні запропонованого механізму розвитку інноваційного потенціалу до рівня практичних рекомендацій та впровадженні його на окремих підприємствах легкої промисловості, а також застосуванні на інших промислових підприємствах для підвищення ефективності їхньої діяльності. Наукові результати дисертаційної роботи знайшли своє практичне застосування на ряді підприємств легкої промисловості України, що підтверджується відповідними довідками, зокрема на ПрАТ «Чернігівська швейна фабрика «Елегант» (довідка № 132 від 30.05.2011 р.), ПП «Українська швейна компанія» (довідка № 28/06 від 28.06.2011 р.), ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» (довідка № 1231 від 11.08.2011 р.).

Результати теоретичного і прикладного характеру дослідження активно використовуються у навчальному процесі інженерно-економічного факультету Київського національного університету технологій та дизайну для підготовки фахівців галузі знань «Економіка і підприємництво» напряму «Економіка підприємства» при викладанні дисциплін: «Потенціал і розвиток підприємства», «Управління потенціалом підприємства», «Стратегія підприємства», «Планування і контроль», «Економіка й організація інноваційної діяльності», «Провайдинг інновацій» (довідка № 04-71 від 07.09.2011 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення проблеми формування та реалізації механізму розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Наукові ідеї, теоретичні розробки та практичні рекомендації, що містяться в роботі та виносяться на захист, одержані автором самостійно. Внесок автора в колективні наукові праці конкретизовано у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і наукові результати дисертаційної роботи доповідалися і одержали схвалення на 7 міжнародних, всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях і семінарах, серед яких: Всеукраїнська науково-практична конференція «Економічні проблеми розвитку легкої промисловості» (КНУТД, м. Київ, 25-26 квітня 2006 р.); Международный научно-практический семинар «Украина – Латвия – Белоруссия – Европейский Союз: современное состояние и перспективы» (Херсонський НТУ, м. Херсон – Рига – Гомель, 16-21 квітня 2007 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Пріоритетні напрями розвитку змішаної економіки» (КНУТД, м. Київ, 18-19 жовтня 2007 р.); Міжнародна наукова конференція «Макроекономічне регулювання інвестиційних процесів та впровадження стратегії інноваційно-інноваційного розвитку в Україні» (НАН України, м. Київ, 23-24 жовтня 2008 р.); III Міжнародна науково-практична конференція «Управління інноваційним процесом в Україні: проблеми, перспективи, ризику» (Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, 20-21 травня 2010 р.); Всеукраинская научно-практическая конференция «Легкая и текстильная промышленность: современное состояние и перспективы» (Херсонський НТУ, м. Херсон, 27-28 жовтня 2010 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток легкої промисловості в умовах активізації євроінтеграційних процесів» (НАН України, м. Київ, 29 жовтня 2010 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи викладено у 21 науковій праці, з них 2 монографії, 8 одноосібних статей у фахових виданнях, 9 матеріалів наукових конференцій (з них 7 одноосібно), 2 публікації в інших виданнях. Загальний обсяг публікацій становить 7,53 д. а., з яких особисто автору належить 7,35 д. а.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, 9 додатків та списку використаних джерел (174 найменування). Загальний обсяг дисертації складає 220 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі основний зміст роботи викладено на 154 сторінках. Робота містить 52 таблиці, 17 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, визначено мету та сформульовано завдання, об'єкт і предмет дослідження, висвітлено наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про їх апробацію.

У **першому розділі «Теоретичні засади розвитку інноваційного потенціалу промислового підприємства»** розкрито сутність понять «інновація» та «інноваційний потенціал», обґрунтовано взаємозв'язок розвитку інноваційного

потенціалу та стратегічного управління підприємством, сформовано систему управління розвитком інноваційного потенціалу підприємства з використанням відповідного механізму.

На основі систематизації існуючих визначень поняття «інновація» виділено її характерні особливості: вона дозволяє створювати конкурентоспроможні товари (послуги); поширюється на всі сфери діяльності підприємства; призводить до підвищення ефективності його діяльності. Встановлено різницю між поняттями «новація» та «інновація». Під новацією розуміється інтелектуальний результат (як матеріальний, так і нематеріальний), що може бути використаний для підтримання попиту на продукцію підприємства і забезпечує можливості його сталого розвитку. Перетворення новації на інновацію – складне завдання, для вирішення якого необхідно задіяти всі підрозділи підприємства. Це означає, що координування цієї роботи значною мірою залежить від ефективного управління підприємством. Оскільки інновації використовуються для реалізації стратегічної мети, вирішити завдання перетворення новації на інновацію можливо, застосовуючи систему стратегічного управління, тобто вміння так організувати процеси всередині підприємства та ззовні, щоб можливо було спрогнозувати попит, забезпечити його конкурентоспроможною продукцією, досягти стратегічних конкурентних переваг та ефективно розвиватися у довгостроковій перспективі.

Запропоновано визначати інновацію як кінцевий результат системного процесу впровадження у виробництво та комерціалізації новації, що дозволяє підвищувати ефективність діяльності підприємства та досягати стратегічних конкурентних переваг. Це забезпечує можливості його сталого розвитку, під яким визначено керований процес безперервного функціонування підприємства у довгостроковій перспективі, що супроводжується поступовим надбанням нових техніко-технологічних та соціально-економічних якостей в умовах змін навколишнього середовища та підвищенням ефективності його діяльності.

Інноваційний потенціал підприємства визначено як сукупність ресурсів, використання яких під впливом взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників із застосуванням інноваційних стратегій дозволяє створювати та впроваджувати новації з метою досягнення стратегічних конкурентних переваг. В загальному вигляді інноваційний потенціал підприємства (*IP*) представлено у вигляді залежності:

$$IP = f(R, F_i, F_e, S_{inn}),$$

де *R* – ресурси;

F_i - внутрішні чинники;

F_e - зовнішні чинники;

S_{inn} – інноваційні стратегії.

Основним принципом виділення ресурсних елементів інноваційного потенціалу підприємства обрано їх функціональну роль у його інноваційній діяльності. Крім ресурсів, необхідних для підтримання певного рівня та розвитку інноваційного потенціалу, слід враховувати внутрішні і зовнішні чинники впливу на можливості їх використання. Аналіз сутності інноваційної стратегії дозволив дійти

висновку щодо обмеженості сфери її застосування на рівні, нижчому, ніж корпоративний. Доведено, що інноваційні стратегії повинні охоплювати всі рівні управління та всі функціональні підрозділи підприємства в системі стратегічного управління ним. Це надасть можливість забезпечити його безперервне вдосконалення та перетворення, його сталий розвиток у довгостроковій перспективі. Запропоновано під інноваційною стратегією розуміти новітній напрям (програму дій) досягнення стратегічних конкурентних переваг підприємства. Інноваційна стратегія має дифузійний характер та інтегрується у всі стратегії підприємства у відповідному наборі, починаючи з корпоративної й закінчуючи операційними.

Розвиток інноваційного потенціалу визначають його формування, реалізація та нарощування. Інноваційні ресурси за рахунок ефекту синергії інтегруються у інноваційний потенціал, реалізація якого призводить до структурних та якісних змін ресурсів (їх покращання та оптимізації). Таким чином забезпечується його поступальний розвиток. Отже, інноваційний потенціал, з одного боку, інтегрує в собі ресурси, з іншого – дає поштовх до їх розвитку у подальшому. При цьому нарощування потенціалу знаходиться у площині інтенсифікації використання ресурсів, а не у збільшенні їх обсягів. Звідси сформульовано висновок про те, що на розвиток інноваційного потенціалу впливає інноваційний потенціал.

Доведено, що розвиток інноваційного потенціалу можливий при наявності ефективної системи стратегічного управління. Ефективність управління зазначеним розвитком підвищує застосування відповідного механізму. Запропоновано під механізмом розвитку інноваційного потенціалу підприємства (МРІПП) розуміти сукупність процесів (функцій управління і процедур), методів та інструментів, які використовуються для формування, реалізації та нарощування інноваційного потенціалу, що дозволяє досягати стратегічних конкурентних переваг підприємства. Формування запропонованого механізму відбувається з врахуванням принципів системності, цілеспрямованості, керованості, науковості, орієнтації на ринок, наявності зворотного зв'язку, адаптивності, відтворюваності. Функціонування МРІПП забезпечує комплексне використання системи економічних законів і принципів управління та інноваційності. Основним підходом до управління розвитком інноваційного потенціалу обрано системний. Запропоновано такий елементний склад системи управління: суб'єкт; об'єкт; цільові настанови; вхід; вихід; вплив зовнішнього середовища; механізм розвитку інноваційного потенціалу підприємства; зворотний зв'язок (рис. 1).

Функціонування МРІПП забезпечує безперервний процес розвитку інноваційного потенціалу промислового підприємства, який розглядається як послідовна реалізація основних функцій управління: аналіз, планування, організація, мотивація, контроль, регулювання.

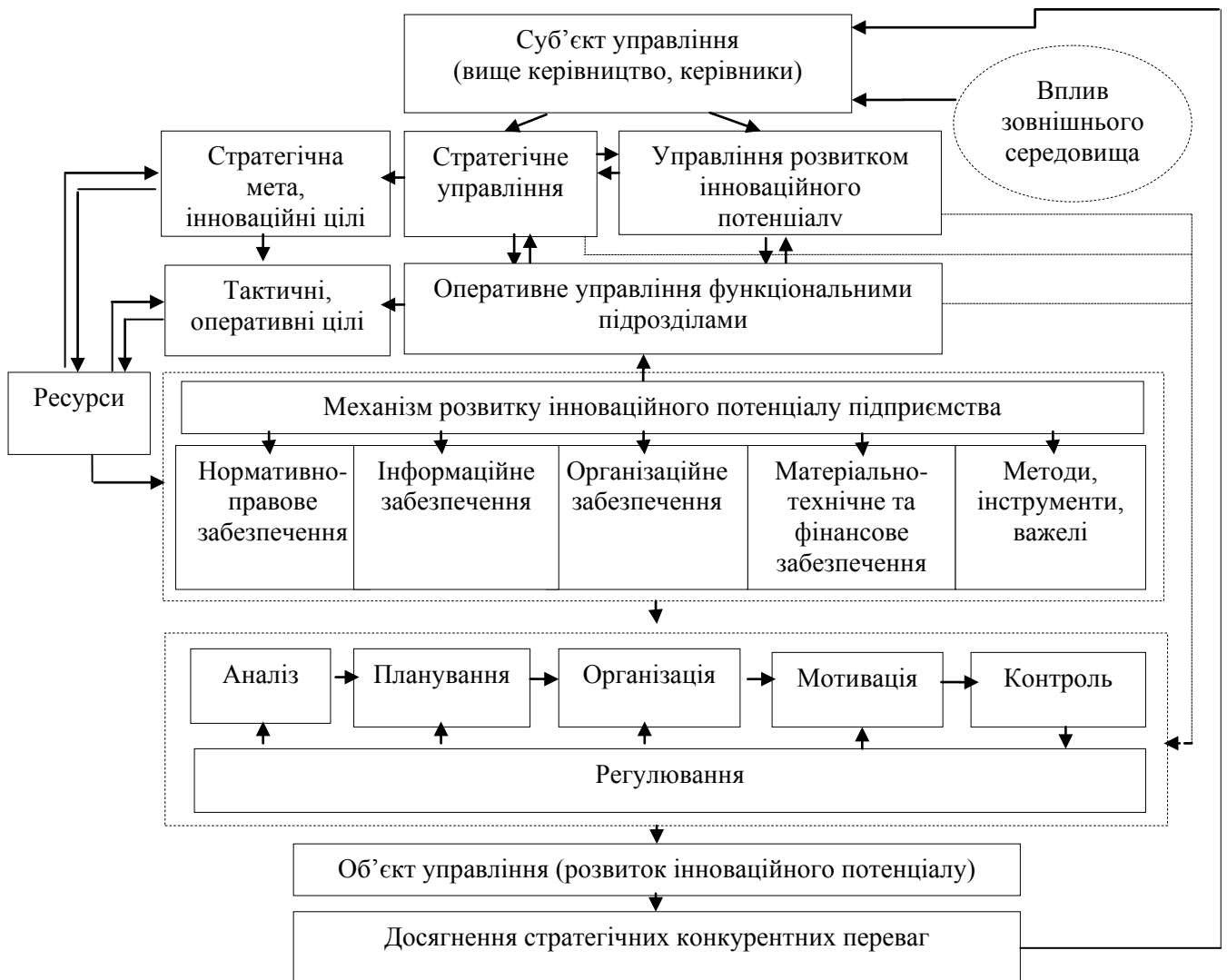

Рис. 1. Система управління розвитком інноваційного потенціалу підприємства (розроблено автором)

У другому розділі дисертації «Сучасний стан інноваційного потенціалу промислових підприємств України» проведено аналіз тенденцій інноваційного розвитку вітчизняних підприємств легкої промисловості, розглянуто методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу, здійснено діагностику сукупного інноваційного потенціалу підприємств переробної та легкої промисловості.

Для комплексної оцінки сукупного інноваційного потенціалу промислових підприємств виділено такі складові: інтелектуальний; інвестиційний та виробничий потенціали.

Встановлено, що рівень інтелектуального потенціалу підприємств легкої промисловості є вкрай низьким. Кількість підприємств, що виконували роботи по створенню і використанню об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій за період 2003-2009 рр. скоротилась на 57,9 %. Використані раціоналізаторські пропозиції у 2009 р. порівняно з 2008 р. зменшились на 54,8 %. Витрати у цьому році, пов'язані з охороною прав на об'єкти промислової та інтелектуальної власності суттєво скоротилися (на 60,3 %). Також у 2009 р.

підприємствами галузі не отримано жодного документу на охорону прав у Державному департаменті інтелектуальної власності України. У 2010 році інтелектуальна діяльність підприємствами легкої промисловості не проводилася. Нинішній стан винахідництва не відповідає потребам і ресурсам підприємств і свідчить про поступову руйнацію інтелектуального потенціалу.

У 2009 році розвиток інвестиційного потенціалу підприємств легкої промисловості вперше був інтенсивнішим у порівнянні з розвитком інвестиційного потенціалу підприємств переробної промисловості за рахунок зростання чистого грошового потоку від операційної діяльності на 201,8 %. У цьому ж році зазначені підприємства фінансували інноваційну діяльність винятково за рахунок власних коштів. У 2010 році зросла частка фінансування за рахунок зарубіжних інвесторів на 15,98 %, що свідчить про покращання інвестиційного клімату.

Загалом по легкій промисловості відбулась активізація інноваційної виробничої діяльності у 2009-2010 роках, про що свідчить зростання обсягів реалізованої інноваційної продукції. Це, в свою чергу, впливає на збільшення можливостей інноваційного розвитку досліджуваних підприємств.

В результаті діагностики інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості зроблено висновок про невисокий його рівень. Впорядкування причин такого стану за результатами анкетного опитування керівників зазначених підприємств представлено в табл. 1.

Таблиця 1

**Причини низького рівня інноваційного потенціалу підприємств
легкої промисловості**

№	Причини	Вагомість, %
1	Втрата внутрішніх ринків збуту	22,22
2	Тривала відсутність державної підтримки	19,44
3	Недобросовісна конкуренція з боку іноземних товаровиробників	16,67
4	Низький рівень підготовки фахівців галузі інженерних та робітничих спеціальностей	13,89
5	Недостатність коштів для фінансування інноваційної діяльності	11,11
6	Низька інвестиційна привабливість підприємств галузі	8,33
7	Юридична незахищеність прав інтелектуальної власності	5,56
8	Відсутність платоспроможного попиту на інноваційну продукцію підприємств галузі	2,78

Найвагомішою причиною виділено втрату внутрішніх ринків збуту. Тривала відсутність державної підтримки протягом майже двох десятиліть з моменту набуття незалежності країни прямо впливає на існування недобросовісної конкуренції з боку іноземних товаровиробників. З цього зроблено висновок, що за умов чесної конкуренції є реальні можливості інноваційного розвитку підприємств галузі власними силами.

Відсутність платоспроможного попиту на інноваційну продукцію підприємств галузі поставлено на останнє місце. Це означає, що така продукція (оновлена, модна, функціональна та якісна) завжди буде користуватися попитом у населення. Юридична незахищеність прав інтелектуальної власності знаходиться на передостанньому місці, що свідчить про недооцінку керівниками важливості

інтелектуального розвитку підприємств галузі. Особливо це актуально в умовах формування економіки знань. В табл. 2 наведено шляхи вирішення проблем розвитку інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств легкої промисловості як на рівні держави, так і на рівні підприємства.

Таблиця 2

Шляхи вирішення проблем розвитку інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості України

На рівні держави	На рівні підприємства
<ul style="list-style-type: none"> - створення та контроль за дотриманням відповідного законодавства; - збалансування методів державної підтримки інноваційної діяльності підприємств галузі; - підвищення інноваційної культури суспільства; - підтримання розвитку галузевої науки; - забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури; - підтримання діяльності інноваційних кластерів; - обмеження імпорту продукції легкої промисловості, яку можливо виробляти всередині країни; - урегулювання митних проблем через подолання корупції; - забезпечення належного захисту прав інтелектуальної власності; - надання податкових преференцій підприємствам галузі; - сприяння зростанню інвестицій у легку промисловість та суміжні галузі; - реалізація міжнародних проектів та встановлення міжнародних контактів для обміну знаннями 	<ul style="list-style-type: none"> - застосування системи стратегічного управління; - підвищення інноваційної культури; - зростання ділової активності та постійний пошук інвесторів під інноваційні проекти на засадах партнерства; - підвищення рівня маркетингової діяльності; - пошук «ніш» на ринку продукції легкої промисловості та їх заповнення

Єдина можливість на сьогодні для підприємств легкої промисловості конкурувати на внутрішньому ринку – підвищувати рівень власного інноваційного потенціалу та розвивати його. Цей процес має бути системним та безперервним. Очікуваним наслідком стане підвищення рівня життя працівників галузі та населення країни.

У третьому розділі «Формування механізму розвитку інноваційного потенціалу на промислових підприємствах» запропоновано удосконалений механізм, обґрунтовано методичні і практичні рекомендації щодо вибору інноваційних стратегій в процесі розвитку інноваційного потенціалу, проведено апробацію впровадження механізму розвитку інноваційного потенціалу на вітчизняних підприємствах легкої промисловості.

Метою функціонування МРІПП є підтримання постійного розвитку інноваційного потенціалу для досягнення стратегічних конкурентних переваг, що забезпечує можливості сталого розвитку підприємства. МРІПП формується на основі поєднання системоутворюючих блоків, взаємозв'язки та взаємодію яких представлено на рис. 2.

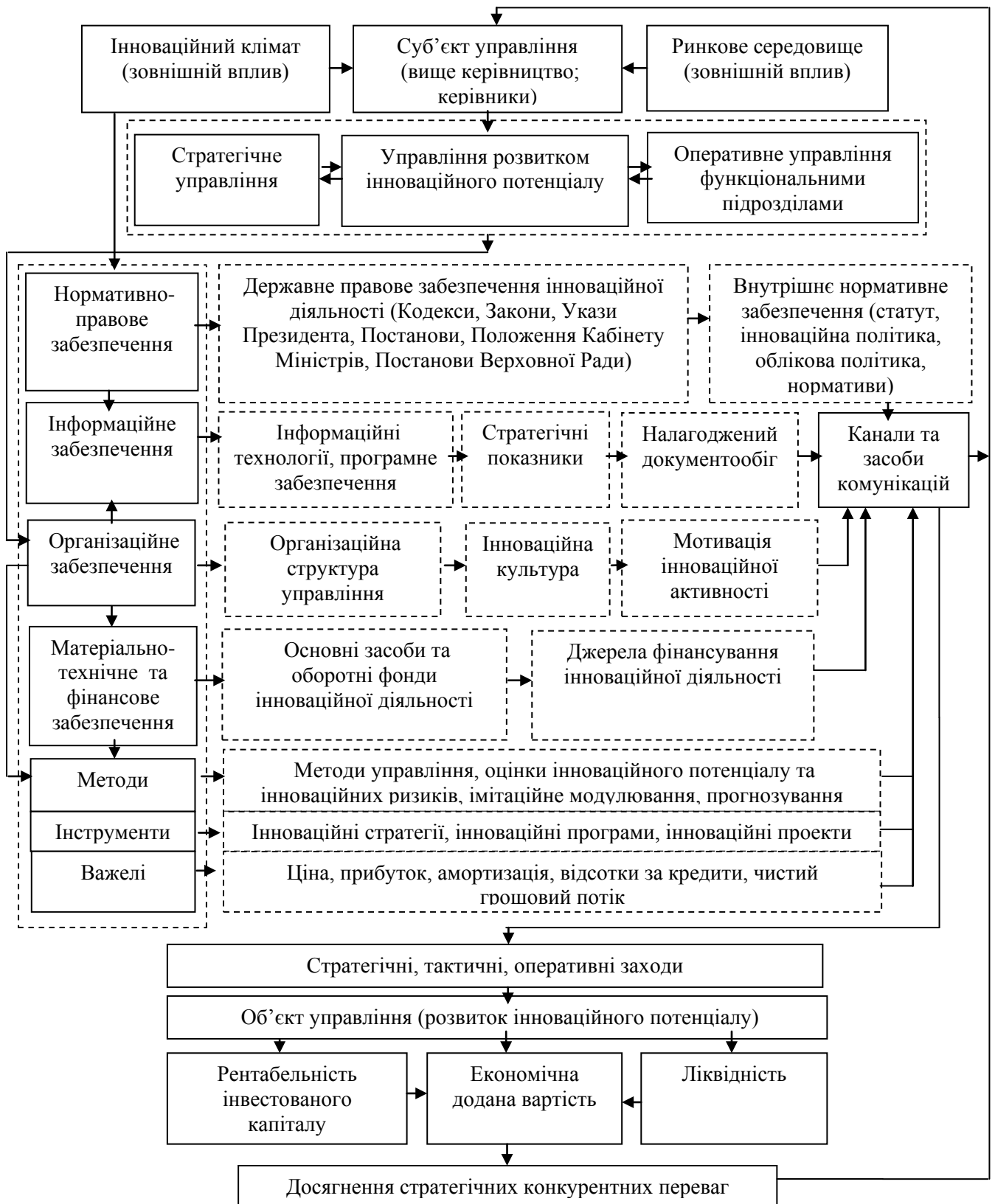

Рис. 2. Механізм розвитку інноваційного потенціалу підприємства (розроблено автором)

Процес розвитку інноваційного потенціалу підприємства з застосуванням стратегічного підходу відбувається за етапами:

1. Визначення стратегічної мети та вибір інноваційної корпоративної стратегії (прийняття інноваційного рішення) за допомогою SWOT-аналізу (рис. 3).

Ринок Підприємство	Можливості	Можливості = загрози	Загрози
Сильні сторони	Зростання	Зростання	Стабілізації
Сильні сторони = слабкі сторони	Стабілізації	Стабілізації	Стабілізації
Слабкі сторони	Виживання	Виживання	Скорочення

Рис. 3. SWOT-матриця вибору інноваційної корпоративної стратегії підприємства (розроблено автором)

2. Визначення рівня інноваційного потенціалу.

3. Визначення ступеня ризику прийняття інноваційного рішення.

4. Визначення інноваційних цілей та вибір інноваційної конкурентної стратегії за допомогою стратегічної матриці вибору з врахуванням рівня інноваційного потенціалу та ступеня ризику прийняття інноваційного рішення (рис. 4).

Ступінь ризик	Загрозливий (високий)	Прийнятний (середній)	Мінімальний (низький)
Рівень III			
Потужний (високий)	Фокусування (ринкової ніші)	Диференціації	Диференціації
Достатній (середній)	Оптимальних витрат	Фокусування (ринкової ніші)	Диференціації
Базовий (низький)	Низьких витрат	Оптимальних витрат	Фокусування (ринкової ніші)

Рис. 4. Матриця вибору інноваційної конкурентної стратегії підприємства (розроблено автором)

5. Вибір класичної інноваційної стратегії за допомогою стратегічної матриці на основі вибраних інноваційних корпоративної та конкурентної стратегій (рис. 5).

Конкурентна стратегія Корпора- тивна стратегія	Лідерства за витратами	Оптимальних витрат	Фокусування	Диференціації
Зростання	Імітаційна	Імітаційна	Опортуністська (ніші)	Наступальна
Стабілізації	Традиційна	Оборонна (захисна)	Опортуністська (ніші)	Залежна

Рис. 5. Матриця вибору класичної інноваційної стратегії підприємства (розроблено автором)

6. Реалізація інноваційних функціональних стратегій як інструментів розвитку інноваційного потенціалу.

7. Моніторинг показників досягнення інноваційних цілей.

Для визначення рівня інноваційного потенціалу з метою вибору конкурентної стратегії запропоновано методичний підхід, що базується на визначенні інтегрального показника з використанням матричного методу балів, в якому оцінку пропонується проводити за стратегічними показниками на основі виділених функціональних складових інноваційного потенціалу. За результатами оцінки визначається рівень інноваційного потенціалу підприємства за наступними межами інтервалів, встановлених за допомогою експертної оцінки (табл. 3).

Таблиця 3

Шкала визначення рівня інноваційного потенціалу (розроблено автором)

Рівень інноваційного потенціалу	Числове значення оцінки, бали
Потужний (високий)	7,50 – 10,00
Достатній (середній)	5,00 – 7,49
Базовий (низький)	2,50 - 4,99
Неприйнятний	0,00 – 2,49

У табл. 4 представлено результати розрахунків інтегральних показників «Рівень інноваційного потенціалу» для досліджуваних підприємств легкої промисловості.

Таблиця 4

**Результати розрахунків інтегральних показників
«Рівень інноваційного потенціалу»**

Функціональні складові інноваційного потенціалу підприємства	Еталон	ПАТ «Бердичівська фабрика одягу»	ПрАТ «Чернігівська швейна фабрика «Елегант»	ПП «Українська швейна компанія»
Маркетингова	1,929	1,656	1,929	1,929
Науково-технічна	2,071	0,690	0,690	0,690
Нематеріальна	0,714	0,000	0,179	0,000
Виробнича	0,857	0,692	0,752	0,741
Кадрова	0,571	0,313	0,369	0,274
Економічна	1,036	0,572	0,690	0,732
Фінансова	1,786	0,737	0,807	0,847
Інформаційно-комунікаційна	1,036	0,259	0,320	0,291
Інноваційний потенціал	10,000	4,919	5,713	5,504

Одним з дієвих інструментів розвитку інноваційного потенціалу є інноваційні функціональні стратегії. Для успішної їхньої реалізації формуються інноваційні програми з інноваційних проектів, яким надаються переваги за критерієм чистого приведенного доходу. Ефективність сформованої інноваційної програми оцінюється за рівнем доходності, ризику та ліквідності.

Рівень інноваційного потенціалу та ефективність функціонування МРІПП загалом запропоновано визначати за стратегічними показниками: рентабельність інвестованого капіталу; економічна додана вартість; ліквідність (табл. 5).

Прогноз динаміки стратегічних показників для досліджуваних підприємств

Стратегічні показники	Роки				
	Фактичні значення		Прогнозні значення		
	2009	2010	2011	2014	2015
ПАТ «Бердичівська фабрика одягу»					
Рентабельність інвестованого капіталу, %	12,60	0,00	4,72	16,69	20,70
Економічна додана вартість, тис. грн	-554,32	-3102,37	-2949,96	-836,03	-56,12
Ліквідність	1,1538	0,3965	1,1301	1,1746	1,1887
ПрАТ «Чернігівська швейна фабрика «Елегант»					
Рентабельність інвестованого капіталу, %	20,99	29,39	38,18	47,94	56,29
Економічна додана вартість, тис. грн	256,00	637,53	1038,04	1475,08	1873,68
Ліквідність	2,4079	2,4094	2,4109	2,4124	2,4139
ПП «Українська швейна компанія»					
Рентабельність інвестованого капіталу, %	39,06	39,39	41,08	44,61	47,27
Економічна додана вартість, тис. грн	94,44	100,88	113,58	130,93	145,31
Ліквідність	1,4821	1,5225	1,5635	1,6050	1,6472

В рамках реалізації інноваційних стратегій на досліджуваних підприємствах за запропонованими стратегічними та тактичними заходами з врахуванням позитивних тенденцій розвитку функціональних складових інноваційного потенціалу за зміною значень стратегічних показників зроблено висновок про позитивний розвиток інноваційного потенціалу у прогнозованому періоді, що дозволяє досягати стратегічних конкурентних переваг.

ВИСНОВКИ

У дисертації узагальнено теоретичні засади інноваційного потенціалу підприємства як основи його сталого розвитку та наведено новітнє вирішення наукової проблеми формування та реалізації механізму розвитку інноваційного потенціалу для досягнення стратегічних конкурентних переваг промислового підприємства. За результатами проведеного дослідження сформульовано такі висновки:

1. Інноваційний розвиток підприємства забезпечується завдяки формуванню, реалізації та нарощуванню власного інноваційного потенціалу. При з'ясуванні дефініції «інноваційний потенціал» виділено наукові підходи: ресурсно-результативний, ринковий та системний, на основі поєднання яких сформовано авторське трактування досліджуваної категорії. Інноваційний потенціал визначено як сукупність ресурсів, використання яких під впливом взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників із застосуванням інноваційних стратегій дозволяє створювати та впроваджувати новачі з метою досягнення стратегічних конкурентних переваг підприємства.

2. До ресурсних складових інноваційного потенціалу в процесі його формування з врахуванням їхнього функціонального спрямування віднесено: маркетингова; науково-технічна; нематеріальна; виробнича; кадрова; економічна; фінансова; інформаційно-комунікаційна. Внутрішніми чинниками впливу на можливість використання ресурсів є: система стратегічного управління; інноваційна

культура; інноваційна активність. Зовнішні чинники знаходяться за межами підприємства у ринковому середовищі і поділяються на чинники мікросередовища та макросередовища. До чинників мікросередовища віднесено: постачальники ресурсів; споживачі продукції; органи державної влади; податкові органи; суспільні організації; конкуренти; посередники. До чинників макросередовища віднесено: економічні; технологічні; політико-правові; міжнародні; демографічні; соціально-культурні; природно-географічні; екологічні.

3. До запропонованої моделі формування та реалізації інноваційного потенціалу, на відміну від існуючих, введені інноваційні стратегії з огляду на те, що розвиток інноваційного потенціалу не можливий без ефективного управління. Найсучаснішою та найефективнішою на сьогодні є система стратегічного управління, оскільки за її застосування прийняття інноваційних управлінських рішень відбувається з врахуванням потреб споживачів та змін, що відбуваються у ринковому середовищі. Досягненню стратегічних конкурентних переваг сприяє створення системи інноваційних стратегій, які мають дифузійний характер та інтегруються у всі стратегії у стратегічному наборі підприємства. Під інноваційною стратегією визначено новітній напрям (програма дій) досягнення стратегічних конкурентних переваг підприємства. Інноваційна корпоративна стратегія дозволить сформуванню відповідний інноваційний потенціал, засобами реалізації якого стають інноваційні функціональні стратегії.

4. Важливого значення для прийняття інноваційних управлінських рішень стосовно підвищення ефективності виробництва та сталого розвитку промислових підприємств набуває рівень сукупного інноваційного потенціалу та його розвиток, який пропонується оцінювати за складовими: інтелектуальний; інвестиційний; виробничий потенціали.

5. На основі результатів проведеного дослідження інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості зроблено висновок про невисокий його рівень та встановлені можливості інноваційного розвитку за умови підтримки держави.

6. Застосування стратегічного підходу до розвитку інноваційного потенціалу підприємства призвело до виникнення об'єктивної необхідності у розробці механізму зазначеного розвитку та адаптації його до використання вітчизняними промисловими підприємствами. Під механізмом розвитку інноваційного потенціалу підприємства (МРІПП) у авторському трактуванні розуміється сукупність процесів (функцій управління і процедур), методів та інструментів, які використовуються для формування, реалізації та нарощування інноваційного потенціалу, що дозволяє досягати стратегічних конкурентних переваг підприємства. Стратегічними показниками успішності функціонування МРІПП визначено: рентабельність інвестованого капіталу; економічна додана вартість; ліквідність.

7. В рамках сформованих інноваційних стратегій запропоновано системи стратегічних заходів, реалізацію яких в умовах обмежених фінансових ресурсів пропонується проводити поступово, але обов'язково координовано водночас за всіма функціональними напрямками, що дозволить забезпечити позитивний ефект синергії у досягненні стратегічних конкурентних переваг.

8. Запропоновано методичний підхід до ціноутворення, як важеля розвитку інноваційного потенціалу, на основі поєднання методики визначення якості продукції легкої промисловості та витратного методу «витрати плюс прибуток», використання якого дає можливість підприємству встановлювати ціни на всі моделі асортиментної групи диференційовано, в залежності від співвідношення «якість/витрати». Впровадження даного інноваційного підходу до ціноутворення дозволило без зміни обсягів випуску продукції збільшити чистий дохід ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» на 164,94 тис. гривень.

9. В результаті застосування методичного підходу до ціноутворення на продукцію власного виробництва на основі СVP-аналізу чистий прибуток ПрАТ «Чернігівська швейна фабрика «Елегант» збільшено на 111,53 тис. гривень.

10. В результаті реалізації інноваційного проекту з придбання спеціалізованого обладнання для сублімаційного друку в рамках опортуністської інноваційної стратегії, запропонованої для ПП «Українська швейна компанія», чистий прибуток підприємства збільшено на 72,12 тис. гривень.

11. Впровадження МРІПП на досліджуваних підприємствах дозволило суттєво покращити стратегічні показники рентабельності інвестованого капіталу, економічної доданої вартості та ліквідності у прогнозованому періоді, що свідчить про доцільність його застосування з метою підвищення рівня розвитку інноваційного потенціалу та досягнення стратегічних конкурентних переваг підприємства, що забезпечує можливості його сталого розвитку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Янковець Т. М. Розділ 12. Інноваційний потенціал вітчизняних підприємств (на прикладі легкої промисловості) / Т. М. Янковець // Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід : [колективна монографія за ред. д.е.н., проф., акад. М. П. Денисенка, д.е.н., проф. Л. І. Михайлової]. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – С. 332-344.

2. Янковець Т. М. Розділ 5. Інноваційний потенціал промисловості України як основа стратегії її інноваційного розвитку / Т. М. Янковець // Методологічні основи розвитку постіндустріальної економіки : [колективна монографія за ред. д.е.н., проф. Денисенка М. П., д.е.н., проф. Гречан А. П., к.е.н., доц. В. В. Лойко]. – Київ : Фітосоціоцентр, 2010. – С. 102-124.

Статті у наукових фахових виданнях

3. Янковець Т. М. Методика визначення ціни на продукцію легкої промисловості / Т. М. Янковець // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну : [зб. наук. праць]. – Київ. – 2005. – № 4(24) (спеціальний випуск). – С. 119-121.

4. Янковець Т. М. Обґрунтування взаємозв'язку стратегічного управління підприємством й інноваційного його розвитку / Т. М. Янковець // Проблеми науки. – 2009. – №6. – С. 26-32.

5. Янковець Т. М. Економічні передумови інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості / Т. М. Янковець // Економічні науки: Серія «Економічна теорія та економічна історія» : [зб. наук. праць]. – Луцький

національний технічний університет. Випуск 6 (23) Ч.2. Редкол. : відп. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. – Луцьк, 2009. – С. 409-419.

6. Янковець Т. М. Класифікація інновацій з метою стратегічного управління підприємствами легкої промисловості / Т. М. Янковець // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну : [зб. наук. праць]. – Київ. – 2009. – № 6 (50). – С. 213-220.

7. Янковець Т. М. Інноваційні стратегії підприємства легкої промисловості як засіб реалізації його інноваційного потенціалу / Т. М. Янковець // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 2. – С. 167-174.

8. Янковець Т. М. Аналіз інноваційності підприємств легкої промисловості / Т. М. Янковець // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну : [зб. наук. праць]. – Київ. – 2010. – № 1 (51). – С.186-195.

9. Янковець Т. М. Формування механізму розвитку інноваційного потенціалу підприємства / Т. М. Янковець // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну : [зб. наук. праць]. – Київ. – 2011. – № 2 (58). – С. 76-80.

10. Янковець Т. М. Вплив інноваційної організаційної культури на розвиток інноваційного потенціалу підприємства / Т. М. Янковець // Проблеми науки. – 2011. – №6. – С. 11-16.

Тези доповідей

11. Янковець Т. Н. Инновационный потенциал и перспективы развития в Украине / Т. Н. Янковец // Украина – Латвия – Белоруссия – ЕС: современное состояние и перспективы : сб. материалов междунар. науч.-практ. семинара, 2007, Херсон – Рига – Гомель / Херсонский национальный технический ун-т, Рижский технический ун-т [и др.]. – Херсон : ПП Вишемирський, 2007. – С. 70-73.

12. Денисенко М. П. Сучасні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства / М. П. Денисенко, Т. М. Янковець // Макроекономічне регулювання інвестиційних процесів та впровадження стратегії інновативно-інноваційного розвитку в Україні : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 жовт. 2008 р., Київ. Ч.2 / РВПС України НАН України. – К. : РВПС України НАН України, 2008. – С.13-15. *Особистий внесок автора – проведено аналіз сучасних методів, виділено наукові підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства.*

13. Янковець Т. М. Здійснення інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості з метою підвищення їх конкурентоспроможності / Т. М. Янковець // Управлінські аспекти підвищення національної конкурентоспроможності : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., Сімферополь – Ялта, 23-25 жовт. 2009 р. / Вища школа менеджменту, Кримський інститут бізнесу [та ін.]. – Сімферополь : ВіТроПринт, 2009. – С. 77-79.

14. Денисенко М. П. Розвиток національної інноваційної системи на шляху виходу з кризи / М. П. Денисенко, Т. М. Янковець // Світова економічна криза та шляхи її подолання в Україні : зб. тез допов. міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 груд. 2009 р. / Українська академія наук, Вінницький державний аграрний університет [та ін.]. – Вінниця, 2009. – С. 53-56. *Особистий внесок автора – узагальнено проблеми створення та розвитку національної інноваційної системи, на основі закордонного*

досвіду запропоновано шляхи активізації інноваційної складової економічного розвитку України.

15. Янковець Т. М. Фактори впливу на реалізацію інноваційного потенціалу підприємства / Т. М. Янковець // Управління інноваційним процесом в Україні: проблеми, перспективи, ризики : тези допов. III міжнар. наук.-практ. конф., Львів, 20-21 травн. 2010 р. / Національний ун-т «Львівська політехніка», Наук.-навч. ін-т економіки і менеджменту [та ін.]. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – С. 528-529.

16. Янковець Т. М. Механізм розвитку інноваційного потенціалу підприємства / Т. М. Янковець // Розвиток легкої промисловості в умовах активізації євро інтеграційних процесів : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ, 29 жовт. 2010 р. / РВПС НАН України, ДП «Український ін-т промислової власності [та ін.]. – К. : РПВС України НАН України, 2010. – С. 119-121.

17. Янковець Т. М. Стратегічний розвиток інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості / Т. М. Янковець // Легка та текстильна промисловість: сучасний стан і перспективи : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. м. Херсон, 27-28 жовт. 2010 р. / МОН України, Херсонський національний техн. ун-т [та ін.]. – ХНТУ, 2010. – С. 23-25.

18. Янковець Т. М. Інноваційна інфраструктура для розвитку інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості / Т. М. Янковець // Фінансово-економічні проблеми розвитку підприємств з врахуванням впливу новітніх глобальних чинників : зб. наук. праць міжнар. наук. семінару, Луцьк, 31 березн. 2011 р. / Луцький національний техн. ун-т. / за заг. ред. І. М. Вахович та ін. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2011. – С. 227-230.

19. Янковець Т. М. Ризики прийняття інноваційних рішень / Т. М. Янковець // Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали доп. міжнар. наук.-практ. конф., Суми, 18-20 трав. 2011 р / за заг. ред. О. В. Прокопенко, М. Ю. Троян / Сумський державний ун-т, Російський економічний ун-т ім. Г. В. Плеханова [та ін.]. – Суми : СумДУ, 2011. – Т.2. – С. 107-108.

Публікації в інших виданнях

20. Янковець Т. М. Розділ 6. Інноваційний потенціал підприємства / Т. М. Янковець // Провайдинг інновацій : [підручник] / [М. П. Денисенко, А. П. Гречан, М. В. Гаман та ін.]; за ред. проф. М. П. Денисенка. – К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – С. 118 – 138.

21. Янковець Т. М. Методичний підхід до визначення рівня розвитку інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості / Т. М. Янковець // Легка промисловість. –2011. – №1. – С. 30-34.

АНОТАЦІЯ

Янковець Т. М. Механізм розвитку інноваційного потенціалу підприємства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами

економічної діяльності). – Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2012.

Дисертацію присвячено розробленню теоретичних та методичних положень, прикладних рекомендацій щодо формування і впровадження механізму розвитку інноваційного потенціалу для досягнення стратегічних конкурентних переваг промислового підприємства.

У роботі запропоновано модель формування і реалізації інноваційного потенціалу підприємства, обґрунтовано взаємозв'язок розвитку інноваційного потенціалу та стратегічного управління підприємством, застосовано стратегічний підхід до процесу розвитку інноваційного потенціалу, сформовано систему управління зазначеним розвитком з застосуванням відповідного механізму.

Досліджено тенденції інноваційного розвитку вітчизняних підприємств легкої промисловості, запропоновано методичний підхід до визначення сукупного інноваційного потенціалу промислових підприємств на основі виділених його складових: інтелектуального, інвестиційного та виробничого потенціалів.

Сформовано механізм розвитку інноваційного потенціалу підприємства, розроблено методичні і практичні рекомендації щодо вибору інноваційних стратегій з використанням запропонованих матриць, обґрунтовано системи стратегічних заходів для реалізації інноваційних функціональних стратегій, проведено апробацію впровадження зазначеного механізму на конкретних підприємствах легкої промисловості та здійснено прогноз їхнього розвитку.

Ключові слова: інноваційний потенціал, процес розвитку інноваційного потенціалу, інноваційні стратегії, система управління розвитком інноваційного потенціалу, механізм розвитку інноваційного потенціалу підприємства, інноваційний розвиток промислових підприємств, оцінювання інноваційного потенціалу.

АННОТАЦИЯ

Янковец Т. Н. Механизм развития инновационного потенциала предприятия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Киевский национальный университет технологий и дизайна, Киев, 2012.

Диссертация посвящена разработке теоретических и методических положений, прикладных рекомендаций по формированию и внедрению механизма развития инновационного потенциала для достижения стратегических конкурентных преимуществ промышленного предприятия.

Установлено различие между понятиями «новация» и «инновация», а также представлены авторские трактовки этих понятий. Выделены характерные особенности инноваций: они позволяют создавать конкурентоспособные товары (услуги); распространяются на все области хозяйственной деятельности предприятия; их использование повышает эффективность его деятельности.

Предложена модель формирования и реализации инновационного потенциала предприятия, в которую наряду с ресурсами, необходимыми для осуществления

инновационной деятельности и факторов влияния (внешних и внутренних) на возможность их использования, включены инновационные стратегии для создания и внедрения новаций, что позволяет достигать стратегические конкурентные преимущества. Доказано, что инновационные стратегии охватывают все уровни управления и все функциональные подразделения предприятия в системе стратегического управления, что обеспечивает непрерывное усовершенствование предприятия, его устойчивое развитие в долгосрочной перспективе. Обоснована диффузность как специфическая характеристика инновационных стратегий.

Определено, что развитие инновационного потенциала происходит через его формирование, реализацию и наращивание. Установлено, что инновационный потенциал, с одной стороны, интегрирует в себе ресурсы, с другой – дает толчок к их развитию в будущем. При этом наращивание потенциала находится в плоскости интенсификации использования ресурсов, а не в увеличении их объемов. Отсюда сформулирован вывод, что на развитие инновационного потенциала влияет собственно инновационный потенциал.

Обоснована взаимосвязь развития инновационного потенциала и стратегического управления предприятием. Предложен стратегический подход к процессу развития инновационного потенциала, который включает следующие этапы: определение стратегической цели и выбор инновационной корпоративной стратегии (принятие инновационного решения); расчет уровня инновационного потенциала; установление степени риска принятия инновационного решения; определение инновационных целей и выбор инновационной конкурентной стратегии; выбор инновационной классической стратегии; реализация инновационных функциональных стратегий; мониторинг показателей достижения инновационных целей.

Сформирована система управления развитием инновационного потенциала, которая включает следующие элементы: субъект; объект; целевые установки; вход; выход; влияние внешней среды; механизм развития инновационного потенциала предприятия; обратная связь.

Предложено механизм развития инновационного потенциала предприятия определять как совокупность процессов (функций управления и процедур), методов и инструментов, которые используются для формирования, реализации и наращивания инновационного потенциала, что дает возможность достигать стратегические конкурентные преимущества предприятия. Функционирование этого механизма обеспечивает комплексное использование системы экономических законов и принципов управления, а также инновационности.

Исследованы тенденции инновационного развития отечественных предприятий легкой промышленности, предложен методический подход к определению совокупного инновационного потенциала промышленных предприятий на основе выделенных его составляющих: интеллектуального, инвестиционного и производственного потенциалов.

Сформирован механизм развития инновационного потенциала предприятия, разработаны методические и практические рекомендации по выбору инновационных стратегий с использованием предложенных матриц, обоснованы системы стратегических мероприятий для реализации инновационных функциональных

стратегий, проведена апробация внедрения указанного механизма на конкретных предприятиях легкой промышленности и осуществлен прогноз их развития.

Ключевые слова: инновационный потенциал, развитие инновационного потенциала, инновационные стратегии, система управления развитием инновационного потенциала, механизм развития инновационного потенциала предприятия, инновационное развитие промышленных предприятий, оценка инновационного потенциала.

SUMMARY

Yankovets T. N. The development mechanism of innovation potential of an enterprise. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in economic sciences on the speciality 08.00.04 – economy and management of enterprises (by the types of economic activity). – Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, 2012.

The purpose of the thesis is to develop the theoretical and methodical provisions and to apply the recommendations on formation and implementation of the development mechanism of innovation capacity in order to achieve strategic and competitive advantages of an industrial enterprise.

The model of formation and realization of innovative potential of the enterprise has been proposed, relationship-building and development of innovative strategic management has been grounded, strategic approach to the development of innovative capacity has been applied, the control system referred to development with an appropriate mechanism has been formed.

Tendencies of innovation development of domestic enterprises of light industry has been researched, methodological approach to the determination of aggregate innovative potential of the enterprises on the basis of identified its capacities: intellectual, investment and production components has been carried out.

The development mechanism for innovation potential of the company has been introduced, the methodical and practical advice on the choice of innovation strategies by using the proposed matrix system has been carried out, the strategic actions for implementation of innovative operational policies has been grounded, the estimation of efficiency of the development mechanism at the specific enterprises of light industry has been developed and the forecast of their development has been carried out.

Keywords: innovation potential, the development of innovative capacity, innovative strategies, management system development of innovation potential, mechanism of development of innovation potential of an enterprise, innovation development of an industrial enterprises, evaluation of innovative potential.

Підп. до друку 03.01.2012 р. Формат 60x90 1/16. Папір офісний
Друк цифровий. Умовн. др. арк. 1,16. Умовн. фарбо-відб. 1,27
Облік.-вид. арк. 0,9. Тираж 100. Зам. 402
Дільниця оперативної поліграфії при КНУТД.
01601, ДСП, Київ-11, вул. Немировича-Данченка, 2.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру України
суб'єктів видавничої справи ДК № 993 від 24.07.2002 р.